

ТЫЗЭКЬОТМЭ – ТЫЛЪЭШ!

1923-рэ ильэсийн
гээтхалэм
кыншгээжьагаа кыншдээ

№ 102 (21356)

2017-рэ ильэс

БЭРЭСКЭЖЬЙИ
МЭКЬУОГЬУМ и 14

Голос
адыга



Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъээст



Дзюдомкэ олимпийскэ резервым испорт
еджапэу Кобл Якъубэ ыцэ зыхырым
епхыгъэ спорт комплексу «Владимир
Невзоровын» икъизэуухын фэгъэхыгъэ
мэфэкэ зэхахэ блэкигъэ шэмбэтым
Мыекъуапэ щыкъуагь.

Мыщ хэлжээнэу республикэм къекъуагь ежь и Лышъхээрэ министрэхэм я Кабинетрэ я Администрации ипащэ игуадэу Мэшлэкъо Хамид, Адыгэим физическэ культурэмкэ ёкы спортымкэ и Комитет итхаматэу Дэгүжые Мурат, Адыгэим дзюдомкэ и Федерации ипащэу Натхъо Инвер. АР-м и Лышъхээрэ ипшъэрльхэр пэлээ гээфагъэкэ зыгъэцаклэрэм пэублэ псалье кышиныз, республикэр спорт шоулырэу зэрэшчтыр ёкы и дунаим ёзыэльашшээрэ, я 20-рэ лышэгэйум итнеран ахах дэгэуу кыахахыгъэ. Кобл Якъубэ ишуагъэкэ самбэмрэ дзюдомрэкэ институтын ёзхур кызэрлигъягъэр, спортсмен цэрийло пчагъагь Адыгэим зэрэшчагъесагъэр кыхи-гъещигь. Спортым, бэнэным алъэнъюкэ ныбжыкъехэм гъехэгъешу-

хэр ашынхэм, спортсмен цэрийлохэм яльгээ темыкынхэм, ахэм щысэ атырахызэ лъэгэпэ инхэм анэснынхэм афэш непэ республикэ спортбазэ зэтэгээпсихыгъэ зэрийрэ республикэм ипашэ хигъэунэфыкъигь.

— Владимир Невзоровын игъэхъягъэхэм тарэгушхо, ар тиэреспубликэ зэрэшчалгъэр сидигуу тьгыгыншээрэп. Кобл Якъубэ ишэжэ дгээлэпэнир, аш кытфыщинэгээ кээнүү хэдгэхъоныр тишшэриль шъхьаа эсэлтигээ. Мы тренер цэрийлом фэгъэхыгъэ спорт зэнэхэокуухэр ильээс къэстирегион ёзыэхэтэшэх, талэки арэущтэу ёзышт, — кыншагъ Къумпил Мурат.

Кобл Якъубэ фэдэ цыифхэр, тренерхэр пэшэгэйум зэ кызыэрхэхэрэ кыихигъэшчигээ нэужым гүшүйэр зыштэгъэ Владимир Невзоровын. Спортымрэ наукаамрэ зэрэшчагъигъэхэр, зыр ёмыслуу адрам хэхъонигъэхэр ёшынхэ зэримылтээшчигээтийр кыншгыроэзэ

Спортивнэ комплексыр къизэуухыгъ



зипэшэ институтын шэгэгдэгүүм тытэмыкэу джыныгъэм епхыгъэ кафедрэхэр Я. Коблым кыншагъээзүүхыгъягъях. Йыгэсэрэ спортымнэр шуу ёлъэгээтийтэхэх, талэки арэущтэу ёзышт, — кыншагъ Къумпил Мурат. гъугъэм тытэмыкэу джыныгъэм епхыгъэ кафедрэхэр Я. Коблым кыншагъээзүүхыгъягъях. Йыгэсэрэ спортымнэр шуу ёлъэгээтийтэхэх, талэки арэущтэу ёзышт, — кыншагъ Къумпил Мурат.

— Кыншагъ Владимир Невзоровын икъизэуухын фэгъэхыгъэ мэфэкэ зэхахээм цыфыбэ къеколлагь. Зигүгүу кыншагъягъэхэм анэмыкэу, юфтхабзэм хэлэжэгъягъэх АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэу Владимир Нарожнэр, Адыгэим и Примьер-министрэ ипшээрильхэр зыгъэцэктээр Наталия Широковар, министрэхэм я Кабинет хэтхэр ёкы депутатхэр, спортым иветеранхэр, спортымнэр, Мыекъуапэ щыгээхэрэр.

— Спортым цэрийло ыцэ зыхырэ спорт комплексыкэу кыншагъягъэрэ сид фэдэрэ лъэнъюкъили мэхъяншхэ зэрийм щеч хэлъэп. Псэолъякъу кыншагъягъэрэ республикэм

(Икъух я 2-рэ н. ит).



Спортивнэ комплексыр къызэуахыгъ

(Икізүх).

чылпәшхо зэрэщиубытыщтым,
мыщ зыщызгасэхэрэм япчья-
гъэ зэрэбэштим ыкы текло-
ныгъэшхохэр къызыдахырэ
чылпәу зэрэштыщтым сици-
хъэ тель, — къылуагь Къумпыл
Мурат.

АР-м и Къэралыгъо советни-
кэу Тхъаклынэ Аслъан, джащ
фэдэу зэгурьыногъэ зыхэль
командэм яшуаагъеклэ спортым
ылъэныкъоклэ социальнэ мэ-
хъянэ зилэ проект пчагъэхэр
щылэногъэм щыпхырыщигъэхэ
зэрхэугъэр республикэм ипа-
щэ хильэунэфыкыгъ, ашкэ

пстэуми ар афэрэзагъ. Нэүжим В.Невзоровым гуцылэр ритызэ, щытхъур къэзылэжыгъэ тичылпэгъу спортсмен цэрыгом, я ХХ-рэ ліэшлэгъум имастер анахь лъэшхэм ашыщым, «Моцарт дзюдо» зы-филорэ цээр зыфаусыгъэм Адыгейр зэрэргүшхөхэр хигъэунэфыкыгъ.

— Спорт комплексым сэцүлээ фэшьуусынэү зэришүүхъягъэмк! «тхъашьуугъэлпсэү» шъосло, — кыбыгъа Владимир Невзоровым. — Мыщ фэдээ фыщытык! мэрк! мэхъянэшхо зэриэм даклоу, пшъэдэктыхышишо зэрэсжьырэри дэгьоу кызыгурэо.

Сэ симызакъоу, къэралыгъом испортсмен цэрыйн аубэхэм яспорт гъехъагъэхэм Мыеукъапэ пэуублэ афэхъугъ. Сызыаплүгъэ къалэр дунаим идзудоистхэм дэгъоу ашлэ, аш къыхэкъыкэ, Адыгэри дзюдомрэ самбэрэ я «Меккэу» алыштэ. Мышь къэкционэу къезгъэблэгъагь УФ-м и Президентэу Владимир Путинир. Сикэллэгъаджку Кобл Якъубэ ынгэпсыгъэ дзюдомкэ мыеукъопэ еджапцэм иштихъу тапэкилььызгъэктэнэм амалэу сицэр зэкэ есхылшт. Къэралыгъом щыцэрыйн хуушт спортсменхэр комплексыкцэм шагъэсэнхэу сышэгугьы. Урысы-

ем дзюдомкіә и Федерации ивице-президентэу Сергей Соловейчик шүфэс гүшүйхэмкіә къэзэрэугъоигъэхэм закыфи гъэзагъ. Ашт къызэриуағъэмкіә, физическэ культурэм ыкчи спортым хэхъоныгъэхэр ашынхэм спорт комплексыкіәр фэлорышэшт. Джашт фэдэу дзюдомкіә тичемпионхэм ацла альэкъуацлехэр зыдэт «дышшэ пласкеткэр» еджаплэм шүхъяфтынэу къыифишшыгъ.

Тынэу кыбышишь в.
Нэүжким лентэ пльыжыр
зэпаупкы, мэфэк шыкцэм тे-
тэү пэсайлаар кызызэуахыг.
Республикэм илащэ, хъаклэ-
хэм ар къапльхыагь, Олим-
пиадэ джэргүнхэм хагъэунэфы-

Кырэ чыпіләр көштүдөзүхү-
гъэ Емыж Арамбый ыгъесе-
ре спортсмен-дзюдоистхэм яэ-
пэлэсэнүүгъэ көтөгөлдөрдүйн.

Спорткомплексыр аужыре шапхъэхэм адыштэу зэтегье-псыхъягъ, спортзал шхъяләм квадратнэ метрэ 512-рэ иль, нэмыкі лъэнныкъохери къыды-хэлъыташъэх. Дзюдомкэ еджак-Пэм ипащэу Klyae Хъазэрт къызэриуагъэмкэ, мазэм къы-клоц нэбгырэ мини 6 фэдиз-мэ мыш зыщаагъэсэн альэ-кышт.

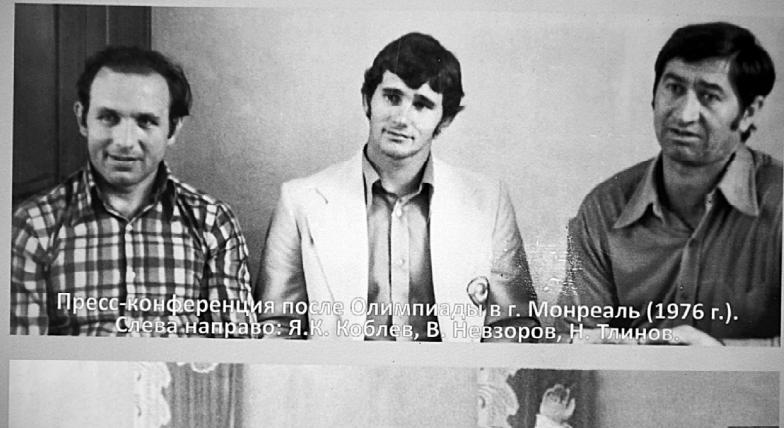
ТХЪАРКЪОХЬО Адам.

Сурэхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

Кобл Якъубэ ишІэжь фэгъэхъыгъэ зэнэкъокъухэр

СССР-м изаслуженнэ тренерэу Кобл Якъубэ ишІэжь фэгъэхъыгъэ я 5-рэ Урысые зэнэктъокъухэр Адыгейм шыкIуагъэх.

и Рид, А. Емиж, К. Чемиг, А. Спиров, А. Куек, Р. Снахов, лашаев, А. Хапай, Е. Ашинов, Г. Костоков, Ю. Джаримок, М. Рубанов.



Турнирим икъээлүхын хэлэх жьагъэх Адыгэ Республиком и Лышьхээ ишпшэрэлтхэр пэлтээ гъэнэфагъэкээ зыгъэцэклэрэ Къумпыл Мурат, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэу Владимир Нарожнэр, СССР-м спортымкээ иза- служенэ мастерэу Владимир Невзоровыр, Урысыем дзюдомкээ и Федерацие ивице-президентэу Сергей Соловейчик, Урысыем дзюдомкээ и Федерацие игъэцэклэрэ директорэу Валентин Хабировыр, нэмыхээрэи.

Кобл Якъубэ тыгъэгъазэм и 27-м, 1939-рэ ильясым къэхъугь. Шъхъафит ыкыл классическэ бэнэнхэмкэ спортым имастер. СССР-м ыкыл Урысыем язаслуженэ тренер, дзюдомкэя 20-рэ ллэшлэгъум итренер анахь дэгъо Урысыем щалтытагь. Дзюдомкэя я 7-рэ дан ил. Дунаим Ѣыцэрийо хъугъэ самбэмрэ дзюдомрэкэ Мыеекъопэ еджаплэм изэхэцаклу. Педагогическэ шэнгэхэмкэ доктор, гъесэнгъэмкэ Урысые академием ичлен-корреспондент, Адыгейим спорт-научнэ еджаплэ иккэцаклу. Мыеекъуапэ ицыиф гъэшүауль. Къэралыгьо ыкыл республикэ түн льаплэхэр, Ѣытхүцэхэр бэу къыфагъэшьошагъэх. 2012-рэ ильясым гъэтхапэм и 3-м идуний ыхъожьыгь.

верситетым физическэ культу-
рэмкэ ыкын дзюдомкэ инсти-
тут хэт Кобл Якъубэ имузей
къээрэугоиъэхэг eklonлагъэх.
Дунээ дзюдом испециалист цэ-
рылохэм Кобл Якъубэ ашыщыгъ,
я ХХ-рэ ллэшлэгьум дзюдомкэ
тренер анах дэгьо Урысыем
щаьлытагъ. Самбэмрэ дзюдомрэ-
я Мыестьопэ еджапэ тикъэра-

щальтыгатъ. Самбэмрэ дзюдомэрэя Мыекъопэ еджаплэ тикъэра-лыгъо имызакъо дунаим щизэлльяригъашлагъ. Ioф ешлэхфэл СССР-м ыкли Урысъем спортымкэ язаслуженэ мастер 11, спортымкэ дунэе класс зиэл мастер 60-м ехъу, спортымкэ мастер 300-м ехъу, Олимпиадэйджэгүнхэм, дунаим ыкли Европэм ячемпионхэр, хагъэунэфы-кырэ чыгылэхэр къащыдээыхы-Пахэр ЧГССРЭэж Ахам зоу-

ащыш СССР-м спортымкің изалеттілік служенне маңыздырылған. Олимпиада және джүнгілдегі ашыткеудегі жарыстарда 1972 жылдан бастап 1980 жылға дейінгі оリンпиада жағдайында 10 олдан да көп медальдардың авторы болып табылған. Аның олимпиадалық кариерасында 1972 жылдың Олимпиадасында 100 м және 200 м жүзде жарыс жүргізумен шарттастырылған. 1976 жылдың Олимпиадасында 100 м және 200 м жүзде жарыс жүргізумен шарттастырылған. 1976 жылдың Олимпиадасында 100 м және 200 м жүзде жарыс жүргізумен шарттастырылған. 1980 жылдың Олимпиадасында 100 м және 200 м жүзде жарыс жүргізумен шарттастырылған.

Б. Невзоровым икіләшегъаджэ, дунаим цірьың щызыышын гъэ тренерыр ыгу къыгъэкын жызыэ, дзюдом пыщәгъэ кілә ныбжыкім сәнаущыгъеү хэллыр аш ылъягъун зәрилъэкын щыгъэр къыхигъещыгъ. Ылъасэхэрэм ятеклоныгъэхэм, ягъэхъя-гъэхэм арыгушшоштыгъ.

— Зэнэкъокъухэр едгэжээс ным ылэклэ Якъубэ Къамболэт ыкъом тигу къыдэзыщээшт гүшчэхэр къитиохээз бэнаплэм тыхээштигээ ыкъи текноны-гэр къынчалтуштыг. Духи ичиз

нээсигээми, спортсменхэм ягэ-
хъязырынкэс Кобл Якъубэ ина-
учнэ lofshlaгъэхэр тэгъэфедэх,
ащ итгээгүй түтэмыкэу тырекло,
— кыlyуагъ В. Невзоровым.
Алиса. Всеобщим и... Ли-

Адыгэ Республикаем и лы-
шхъэ ишпшъэрлыхэр пІэлъэ
гъэнэфагъэкіэ зыгъэцакіэрэм
Урысые зэнекъокуухэм якъыз-
Iухын епхыгъэ зэхахъэм пэ-
ублэ псальэ къышшизызэ, Кобл
Якъубэ ишIажъ фэгъэхыгъэ
Ioфтхъабзэм хэлжэньэрэ спорт-
сменхэм шуфэс гущыIэхэмкіэ
закъыфигъэзагъ. Тренер цэ-
рылом ыкли цыф шлагьом иоф-
шлагъэ зэрэмыхыдыштыр, Адыгэ-
ир сыдигъуи ащ зэрэргүгушо-
штыр хигъэунэфыкIыгъех.

— 1974-рэй ильэсүүм Адыгэ-
им издюоистхэр Японием
ихэшылтыгыгээ командэ зыте-
клохэм, японцэхэу Мыекуапэ-
щылагъэхэм бэнэнымкэ тиеджа-
плэ «Урысые Кодокан» зыфило-
рэ цээр кынфаусыгь. Сэнаущы-
гээ зыхэль ныбжыклавэ зэрэ-
тиэр, спортсменхэм ягъеха-
зырын титренерхэм екlopaklэу
кынфагъотырэр ахэм ашьогъэ-
шэгъоныгь. Непэ зэнэкъокъум
кьеeklopэгъэ пстэуми мыш фэдэ-
гъэхъэгъэшхохэр ашынхэу, лъэ-
гэпэ инхэм анэсынхэу афэсэло,
— кыныагь Къумпыл Мурат.

Нэүжым гүшүйэр зыштэгъэ
Сергей Соловейчик дзюдомкэ
Европейскэ союзым ыкы дзю-



Урысыем и Мафэ Адыгейим щыхагъэунэфыкыгъ



Къэралыгъом имэфэкшъхьаIэу — Урысыем и Мафэ фэгъэхыгъэ Йофтхьабзэхэр Мыекъуапэ щыкIуагъэх. 1992-рэ ильэсийн щыублагъэу мы мэфэкIыр тицIыфхэм хагъэунэфыкIы.

Къэлэ гупчэ паркым щыкло-
гэ мэфэкI зэхахьэм хэлэж-
ьэх Адыгэ Республикэм и Лы-
шхьэ ишшэрыльхэр пэлжэ-
гъэнэфагъэкI югъэцэкIэрэ
Къумпыл Мурат, АР-м и Къэ-

ралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, федеральнэ ыкIи республикэ ведомствэхэм ящащэхэр, общественэ организациехэм яллыклохэр, ныбжыкIэхэр, нэмыкIхэри. Республикэм иныбжыкIэхэм рагъеклокыгъэ флеш-
мобхэу «Урысые триколоры»
ыкIи «Мы — молодость твоя,
Россия!» зыфиорэм ашюгъэ-
шIэйонэу къэзэрэугъоигъэхэр
еплъыгъэх.

Республикэм ипащэ йофтхьа-
бзэм къыщыгущыIэзэ, Урысыем
имафэкI республикэм щы-
псэухэрэ, хъакIэхэм къафэгушуагъ,
псауныгъэ пытэ яIеу, мамырэу посунххуу къафэлэ-
гуагъ.

— Пишшэрыльшишохэу талап-
шхьэ щытхэр зэрэдгъэцэкIэшт-
хэм даклоу, талэкI джыри зэ-
шшотхын фаеу къыттышылтыр
зэрэбэри дэгъоу къыдгуурэло.
Тигухэлхэр щыIэнгъэм щы-
пхыртышынхэм фэшI лъялкь
зэфшхъафхэм азыфагу иль зэ-
гүрүүлонгъэмрэ зыкынгъэмрэ
дгъэлтиэнхэ фае. Адыгейим ис-
цифхэр ювшIэнным зэрэфэ-
щагъэхэм ыкIи яхгээгу шу
зэральэгъурэм къыкIэлтыклоу
республикэр лъягэлэгээ гъэнэфа-
гъэхэм зэрэнэсштый, хэхъо-
ногъэм игъогу зэрэтемыкы-
ли.

щтым сицыхъэ тель, — къы-
луагъ Къумпыл Мурат.

Урысыем щызэхашэрэ олим-
пиадэхэм, зэнэкьюкухэм текло-
ныгъэр къашыдээхыгъэ кIэлэ-
еджэкIо 12-мэ мы мафэм пас-
порхэр аратыжыгъэх. Къум-
пыл Мурат ахэм афэгушуагъ,
ягъэхъагъэхэм къашамыгъа-
кIэу ыпэкI лыкIотэнхэу афэ-
лъяуагъ. Урысыем зэрицыфыр
къэзушынхытээр документыр
зэрэтижыгъэхэ Екатерина
Акеньшинар, Константин Ала-
дашвили, Полина Аношинар,
Юлия Баевар, Яна Герасимо-
вар, Алена Дрожжинар, Анге-
лина Кузеваловар, Екатерина
Малышко, Ксения Нопинар,
Хыатко Самир, Беданкью Тем-
бот ыкIи Маргарита Гончаро-
вар республикэм ипащэ фэ-
рэзагъэх, ны-тыхэр, езъаджэ-
хэрэр къамыгъэукытэжхэу
яшшэнгъэхэм зэрахагъэхъо-
щтыр, Адыгейим иштихуу ара-
гъэоным зэрэпилытхэр ха-
гъэунэфыкIыгъ.

Урысыем и МафэкI къэзэ-
реугъоигъэхэм къафэгушуагъ-
гъэх АР-м и Парламент и
Тхьаматэу Владимир Нарожнэр,
титхэкIо цIэрилоу Мэш-
башэ Исхъакъ, Мыекъуапэ
имэрэу Александр Наролинир,
республикэм инахыжхэм я
Совет итхаматэу Гъукэл Нур-
бай, Урысыем и Лыхъужжэу
Цэй Эдуард.

Мыш фэдэ мэфэкI юфтхьа-
бзэхэр республикэм имуни-
ципальэ образованиехэм зэкIэми
ащыкIуагъэх, ахэм цыфыбэ
ахэлэжьагъ.

ТХЬАРКЬОХЬО Адам.

ГЭМЭФЭ ЗЫГЪЭПСЭФЫГЬОР

ЕджапIэм лагерь къыщызэIуахыгъ

Улэпэ гурыт еджапIэм мы мафэхэм зыгъэпсэфы-
пIэ лагерь кIэлэцIыкIуухэм апае къыщызэIуахыгъ.
Аш сабийхэм япсауныгъэ щагъэпытэшт, шуагъэ
къытэу уахьтэр щагъэкIошт.

Лагерым «Солнечная доли-
на» фаясуыгъ. ЗэкIэмки мыш
нэбгырэ 65-мэ мэфэ 20-рэ зы-
щагъэпсэфышт. Ахэр аныбжь
ельтыгъэу кушишэу гошыгъэх.
Күп пэпчэ Iоф зэрэдшэштэм
ехылIагъэу планхэр вожатэ-
хэм зэхагъэуцугъэх.

Гээмэфэ гээпсэфыгъор са-
быйхэмкэ тхъагьо. Мэзицым
оценкэу къахыгъэмкэ ны-тыхэр

ахэм яупчыштхэр, «дневникир
къаштэри тегъэппэл» алоштэп,
гупсэфу уахьтэр агъэклошт.

Лагерым ипащэр Шыкъуль-
тыр Кукус, аш илэпилэгъу Мэр-
щэнэ Сусанэ. Ахэм зэхагъэ-
уцогъэ планым зэритымкэ, зы-
гъэпсэфыгъо мафэхэм псау-
ныгъэм, туристым, наукэм, те-
атрэм, кином ыкIи нэмыкIхэм
ямафэхэр лагерым щы-



къоштых. Зы мафи зэшыгъоу
къоштых. Зы мафи зэшыгъоу

Пчэдэжьрэ сабийхэр гу-
шохэзэ лагерым клохэу сэ-
лъэгъу. Арышь, аш уахьтэу

щагъакIорэр ашюгъэшIе-
гъон.

ПШЫКЪЭНЭ Май.



Къэралыгъо аттестационнэ
хъухагъэхэм тетэу зыпкь итэу
maklo.

Шылпкъэ, ильэс къэс зэрэ-

Ушэтыни 10-р акIугъах

Зэтыгъоу атырэ ушэтынхэм яохьтэ шьхьаIэ етIу-
пшыгъэу maklo. Географиер, информатикэр, хы-
сапыр (базовэри профильнэри), обществознаниер,
физикэр, литературэр, урысыбзэр ыкIи нэмыкIхэр
атыгъахэх. Шылпкъэ, джыри ушэтынхэм зэкIэми
якIэуххэр хъазырхэн.

хьоу, предметыр ытынэу къы-
хэзыхыгъэу зыкъээзгъэлъэ-
гъуагъэм тэлкIу нахь makloу
экзаменхэм къекIолIагъ. Аш
фэдэу географиер ытынэу нэ-
бгырэ 44-мэ заявке къаты-
гъягъэмэ, нэбгырэ 37-рэ ныIэп
республикэмкэ ушэтынхэм зы-
гъуагъэр. Информатикэмкэ нэ-
бгыри 121-рэ къекIолIэнэу

шытгъэти, 93-р ары экзаме-
нныр зытгъээр. Базовэ хыса-
пымкэ зызыупльэкIугъэр 1138-
рэ мэхъу. Аш фэд, общество-
знаниемки, зыгъэхыгъэм нахь
maklo къекIолIагъэр.

Экзаменхэр зым зыр къы-
кэлтыклоу реклокых, предметы
7 атыгъах, джыри 5 къэнагь.
Ушэтынэу акIугъаххэмкэ зэ-

фэхьысыжхэр щыIэмэ ты-
кIэупчыагъ, ау джыри ахэр
пшынхэр жылоу къытalyауагъ.
Арэу щытми, зэхэшакIохэм къы-
зэралорэмкэ, зэкIэри дэгъоу
maklo, шапхъэр зериукъуагъэм
пае къычIагъэкIыгъэ кIэлэ-
еджакIу щыIэп.

Экзамен тыгъо шьхьаIэм къе-
мыкIолIэншүгъэхэм апае мы
мазэм и 20-м къыщегъэжка-
гъэу Iахьтедзэу ушэтынхэр зэ-
хажшэштых. Ахэр мэкъуогъум и
29-м нэс къоштых. А уахьтэми
зымытышьуагъэхэм апае бэдзэ-
огъум и 1-м зэкIэ предмет-
хэмкэ ушэтынхэр зэхажшэштых.

СИХЪУ Гошнагъу.

ШЭНЫГЪЭ КОНФЕРЕНЦИЕР



ЛъЭПКЪ ЛЫХЪУЖЪНЫГЪЭМ Кавказыр ыухъумагъ

Хэгъэгушоу СССР-штыгъэм аханх тхамыклагьоу ыщечигъе, тарихым нэклубго шуцэу къыхэнагъэм ашыц Хэгъэгу зэошкор. Германиер

рэкъыштым еджэнджешиштыгъех.

Ау зафэм хэклипэ егъоты хабээти, советскэ цыфхэр яшхяфитынгъе, я Чыгу, я Хэ

лъэгү алае зэблэжыгъэхэп. Дээ Плыжым имызакьоу, зэкэ цыф жуягъе миллионхэм яллыхъужъныгъ тицкъерал ыухъумагъэр.

Хэгъэгу зэошхом ильэхан Кавказым щыклогъе заор зыщагъэр ильэс 75-рэ зэрэхурэм фэгъэхыгъе шэнэгъе конференции мы мафхэм гуманитар уштыхэмкэ Адыгэ республике ин

ститутэу Т. Кірашэм ыцэ зыхырэм щыклюагъ. «Народный подвиг в битве за Кавказ» зыфиорэ темэ шхъялэр къязэуиххэ ар гъэпсыгъацэ.

Конференцием изэхшэн-гэххазырын хэлжэхагъэх АР-м гъэсэнгъэмрэ шэнэгъэмрээ и Министерстве, АР-м иветранхэм я Совет, Урсые обществэ «Знание» зыфиорэм и Адыгэ шьольыр къутамэ. Анахьэу юфтхъабзэм дэлжэхагъэр гуманитар уштыхэмкэ Адыгэ республике институтын тарихымкэ иотделэу, тарих шэ

нгъэхэмкэ докторэу Ацумыж Казбек зипашэр ары.

Конференцием хэлжэхагъэх Адыгэим тарихымкэ ишнэгъэлэхжээр, ашшэрэ еджа-пэхэм якэлэгъаджэхэр, калэхэ Ростов-на-Дону, Ставрополь, Черкесскэ, Краснодар къарькыгъэхэр, тиреспублике ирайон зэфэшхъафхэм ветранхэм ясоветхэу ашызэхэштэхэм яллыклохэр.

Шэнэгъе конференциер кынзэуихгъ ыкы зэрищаф философие шэнэгъэхэмкэ докторэу, шэнэгъе институтын идирукторэу Лыжку Адам. Йофтхъабзэм къеблэгъагъэхэр ар мэфэкъимкэ къафэгушуагъ.

джэр, генерал-лейтенантэу Ю.Ф. Щепинир зэрэхлажъэхэрэ зэригуалэр.

Зэлукэшхом кынзэххэхагъэхэм псэлэе фабэкэе закынфигъэзагъ философи шэнэгъэхэмкэ кандидатэу, АР-м и Къэралыгъ Совет — Хасэм и Комитет ипащэу Евгений Саловым. Кавказым нэмыц техаклохэр зырафыжыгъэхэр ильэс 75-рэ зэрэхурэм ипэгъо-



кэу зэхажгъэ шэнэгъе конференциер мэханэ зиэу, мы тарих хуягъэ-шагъэр джыри нахь кызынотыкыщтэу,

цифхэм альзыгъэлэсистэу ылъытагъ, ягухэлхэр къадхунэн къафиуагъ.

Аш пыдзагъэу шэнэгъе конференцием itemэ шхъялэр «Народный подвиг в битве за Кавказ» зыфиорэм епхыгъе докладхэр (20 фэдэз) шэнэгъэлэхжэх къашыгъэх. Пстэуми апэу къэгушылайэр тарих шэнэгъэхэмкэ докторэу, профессорэу Елена Малышевар ары. «Кавказ в geopolitike Третьего рейха: планы и реальность» зыфиорэр ары аш къязэуихгъэр. Къэгушылэрэ пэпчэ Кавказым зэошху щыклюагъэр ыкы пыижэ техакло ар зэрээкламыгъэхъагъэр, ашкэлэубытпэ-амал афэхуугъэхэр къыкыгъэтхъагъэх (апэрэмкэ, Москва дэжь пыир зэрэшхакуутагъэр тидзэхэм цыхээ зыфязыгъэшыгъыгъэу, зызкязыгъэубытагъэр, яамал

къаачэ зэхязыгъэшыгъэр зэрэштыр, советскэ народым зыкыныгъе инэу къыхэнагъэр ыкы пыир зыхэлтыр зими зэрэпфемытыштыр — Родинэм пае зэрэпсэемыблэжыгъэхэр).

Сталинград дэжь щыклогъэ зэошхом имэханэ къэгушылэхэрэ клагъэтхъыэз, Кавказым нэмыц техаклохэм къырашылэгъэ заор, зэрэхуылэд дэдэгэр, 1942-рэ ильэсийн игээмэфэ-бжыхэ уахтэ зыкъеухуу-мэжын операциехэу советскэ дээхэм Темир-къохэпэ Кавказым щашыгъэхэр аш шыхыт зэрэфэхуухэрэ къыралотыкыгъ.

Кавказым цыф лъэпкъ зэфэшхъаф 49-у щызэдэпсэурэ зы гүхэль иным зыльнишэу, шхъафитныгъэр зэрагъэгъотыжыныр хэкылпэ закью зэрэштыр къагуриоу фаизмээ зэрэпэуцужыгъэхэр, ялъыг-цыфыгъэ хабээ къушхъэм фэдэу зэрэптиэм ихьатыркэ зэо мэшю лыгъээр агъэлосэн ыкы пыир зэкладзэн зэрэлжыгъэр, нэмыц шээфыбэу зоом хэлжэхээм, ахэм



гүхэль бзаджэ зыдлыгъэу тицкъералыгъо къызытебанэм, советскэ народыр, тидзэолхэр, тидзэпэшэ юшхэр зыч-зычэгъухэу зэкъоуцхи, Хэгъэгур къаухумагъ.

1942-рэ ильэсийн Кавказым зэошхом имэшолыгъе зыкыншилэтигъ. Нэмыц техаклохэр лъэнэнкъуабэкэ ар федэкье-къупэ афэхуунэу гуягъэтхъагъэх — ичыгу байхэмкэ, ичынцэлэшүүкэ. Цыф лъэпкъ зэфэшхъафыбэр зэбгырачэу ратэхуухэмэ, къэралыгъор зэрэушшо-

зитутэу Т. Кірашэм ыцэ зыхырэм щыклюагъ. «Народный подвиг в битве за Кавказ» зыфиорэр темэ шхъялэр къязэуиххэ ар гъэпсыгъацэ.

Конференцием изэхшэн-гэххазырын хэлжэхагъэх АР-м гъэсэнгъэмрэ шэнэгъэмрээ и Министерстве, АР-м иветранхэм я Совет, Урсые обществэ «Знание» зыфиорэм и Адыгэ шьольыр къутамэ. Анахьэу юфтхъабзэм дэлжэхагъэр гуманитар уштыхэмкэ Адыгэ республике институтын тарихымкэ иотделэу, тарих шэ



зэрэпшүеуклюагъэхэм ыкы Теклоныгъэр къызэрэдахыгъэр юфтхъабзэм къыщыралотыкыгъ. Ильэс 72-рэ хуягъэ зэошхор заухыгъэр, ау мы гүимыкырж хазабым хэтигъэ дзэкъолхэр, дзэкъулыкыщтэу ажылышохэр ыкы зэо кыбым щыгъэ тицыф жуягъэхэм пытаагъэу, зыфырикүж хабзэу сыйдымки къахэфагъэр пыгыгъупшэнэу зэрэшмытыр шэнэгъе конференцием хэлажэхэрэм клагъэтхъыгъ. Шэжж зиэ лъэпкъим иблэкъыгъи, инепи, инеуши зэпэшчэу, зэдыштэу зэрэштыштыр къыхажгъэштигъ. Шыпкъэм ылъалас эуэзшэлпээрэ шэнэгъе юфтхъэбзэ зэфэшхъафхэр ти Хэгъэгү пэблагъэ тызышхэу, ашкэлэубытпэ-амал афэхуугъэхэр къыкыгъэтхъагъэх (апэрэмкэ, Москва дэжь пыир зэрэшхакуутагъэр тидзэхэм цыхээ зыфязыгъэшыгъыгъэу, зызкязыгъэубытагъэр, яамал

МАМЫРЫКЬО Нуриет.
Сурэтхэр юшынэ Аслын конференцием къыщытирихыгъэх.

Жъгъырый одыджыныр иджэрпэдже

**Археолог, искусствовед, сурэтыш
цэрылоу Лэупаклэ Нурбий ыныбжь ильэс
80 зэрэхь угъэр игъэктоигъэу
республикэм щыхагъэунэфыкы.
Иофшагъэхэм афэгъехыгъэ
къэгъэльэгъонэу кызэяуахыгъэр, зэхахьэу
фызэхашхэрэр гъэшлэгъоных.**

Гуманитар ушэтыхнэмкээ Адыгэ республике институтэу Клэрэш Тэмбот ыцээ щытый щыкъогъэ юфтхабзэм хэлэжьагъэхэм гукъэкъыж къэбарэу къалотагъэхэм къахэтхыгъэр зэфэтхысыжызыз, зэгъэшэнхэр тшыгъэх. Ары. Лэупаклэ Нурбий ищүйенныгъэ гьогу хэушхъафыкыгъэу къихгээшнин фаер бэ. Лээпкын ыгу кыфытео, гутиныгъэу хэлъыр исэннаущыгъэ къылкырэкы, сэнэхьат пчагъэ зэдегъэцакэ. Ишүшагъэ уасэ фэзышыхэрэм тапэки къатхыщыр маклэп. Тэ къихэдгээшырэр илэпээсэннигъэ зэригъэфедэрэм даклоу, «цыф пыт, цыф лъэш» зыфалорэм зэрэфедэр ары.

Къышытхъугъэх

Гуманитар ушэтыхнэмкээ Адыгэ республике институтэу Т. Клэрашэм ыцээ зыхырэм илашчэу Лытужу Адамэ юбилей зэхахьэр зерищаа. Аш пэублэ гүшүйэм зэрэшхигъэунэфыкыгъэу, Лэупаклэ Нурбий шэныгъэлэх, искусствэм ицыф. Тарих шэныгъэхэмкээ док-

хихыщтыр искусствэм епхыгъэу ылъытэштыгъ.

Н. Лэупаклэр я 7-рэ класым щеджээ, исурэтхэм якъэгъэльэгъон ехыллэгъэ зэхахьэр фызэхашагь. Искусствэ-



рагъэблагъэм, щылэныгъэм чыпэу щыриштыр нахь тэрээзуу къыхихыгъэу плтыгэх хүүшт. Филология шэныгъэхэмкээ докторэу, Урсыюм итхаклохэм Я Союз хэтэу Мамый Русльян зэлүкээм къизэрэшигаагъэу, Н. Лэупаклэм лъыхуузэ, мэфэ щэджаагьом экскаваторын дэжь щыуки, юфшаклэм, щылэныгъэм тегушигъэх.

Культурэм иофшагъэхэм методистэу ахэхьэгъэ Лэупаклэ Нурбий нэужым къытотэжьышт Тхъабысымэ Умарэ, Мурэтэ Чэпае, Натхьо Джанхьот, Сиху Рэмээн, Бэшкэкью Масхудэ, нэмыкхэм ягусуу лъэпкь творчествэм нахь хэшагъэ зэрхүүгъэр. Шыу Щэбанэ ялангуяа зэхэшэн юфыгъохэм зэрхэлажьештыгъэр Н. Лэупаклэм щыгъупшэрэл.

Зэфэхьысыжьым икъежьап!

Адыгэ Республикаа шэныгъэмэрэ гъэсэнгъэмрэкэ иминистрэу Клэрэш Андзаур, Мыеекъупэ инароднэ депутатхэм Я Совет итхаматэу Джармэкью Азмет, Адыгэ Республикаа культурэмкэ иминистрэу Аульэ Юр, фэшхъаф-



мкээ еджаплэм чэхханэу янэ фэягъэп, аш фэшл гуртыт еджаплэр къухыгъ. Дээ училищым ильэситло щеджагь, кулыкъур дээм щихыгъ. Экскаваторын теснэу еджагь, нэмыкхэм сэнэхъатхэм зафигъесагь. 1964-рэ ильэситло Ленинград дэт художественнэ институтыр къизэхъум, Адыгейим щыпсэунэу къэлжыгъ.

Машинистым илэпилэгъоу, фэшхъафэу юф ышшагъ. Лъэпкь творчествэм и Унэ зы-

хэр юбилияром къышытхъухэзэ, иофшэн гъэжжаплэ фэхъугъэр, цыфыгъэу хэлъыр къыхагъэшчыгъэх. Адыгэ къэралыгъ университетын иректорэу,

гъэх. А. Тэум къызэрэтиуагъэу, Н. Лэупаклэм упчлабэ къираатыгъ, адыгэу Тыркуем исхэм тарихыр нахь дэгъо зэрагъэшлэным фэшл нахыбэрэ зэлтыкёнхэу унашьо зэдашыгъ.

Юбилей зэхахьэм къышыгушыгъэхэ шэныгъэлжжэхэу Б. Бырсырим, Н. Пэкэшхом, Г. Годизовым, Р. Емтэльым, Р. Ханэхьум, А. Къуекъом, культурэмрэ искуствэмрэ яофшагъэхэу Р. Цыпнынэм, Ф. Джыгунэм, И. Огайм, А. Тэум, З. Гъукэлым, И. Нэгъоим, фэшхъафхэм яеплъыкэхэр щылэныгъэм дештэх, упаклэ уагъаплэ. Цыфыр юфшэнэм цыфы зэришырэр щысэшшүхэмкээ къагъэлэгъуагъ. Н. Лэупаклэм щытхьоу фулагъэр бащэу зими ылтыгъаагъ. Къидигъэкыгъэ тхылхэм научнэ юфшагъэхэр агъэлэгъаагъ.

Сурэтэу ышыхэрэр цыфхэм яхьылгагъэх. Ордэйло цэрылоу Сэмэгу Гощнаагъо, культурэм иофшагъэу Шэуджэн Бэлэ, шэныгъэлжжэхэу Гъукэл Зухра, нэмыкхэри псынкэеу къошлэх. Адыгэ хъакицым, бжэдэгъу къуаджэм, нэмазым, адыгэ музыкальнэ 1эмэ-псымэхэм яхылгагъэхэр искуствэм ыбзэклэ къегущыгъэх.

Шуухафтын къифегъэзэжьы

Сурэтэш цэрылоу, илэпэшшүсэхэмкээ дунаим щызэльшэу Еутых Асе игуукыгъижхэм ильэс зэфэшхъафхэр нэгум къыклагъэуцагъэх. Лэупаклэ Нурбий шуухафтын цыкы A. Еутыхим фишигъяагъ. Итеплэклэ ар одыджынм фэд.

Зэхахьэм А. Еутыхир къышыгушыгъэ, Н. Лэупаклэм итвorchествэ искуствэ лъагэм зэрэдштэрэр къыхигъэшчыгъ. Жъкырыу одыджын цыкы A. Еутыхим юбилияром шуухафтын фишигъяагъ.

Къалэу Мыеекъупэ, тикуаджэхэм афэгъэхыгъэ тхыгъэу Н. Лэупаклэм илэхэр еджаплэхэм, культурэм иофшагъэхэм ащаагъэфедэх. Щынджехыгъэ ахыллэгъэ археологии улъякунхэу ѿшыгъэхэм, итхыгъэхэм яшшагъэхэу чылэм итарихь агъунэнэфыгъ. Аш фэдэ шуушагъэу Н. Лэупаклэм тапэки къытфигъэнэштыр пшил пчагъ.

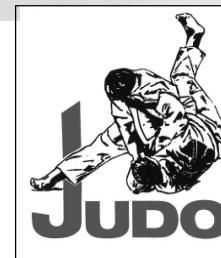
Адыгэ Республикаа и Парламент и Тхаматэу Владимир Нарожнэр Н. Лэупаклэм фэгушуагъ, Парламентын и Щытхьоу тхыл ритыгъыгъ. Н. Лэупаклэм къыфэгушуагъэхэм «тхашуугъэпсэу» къариолжыгъ.

Олсэу, Нурбий. Уиунагъуу, уиньбджэгъухэри зэхахьэм хэлэжьагъэх, гүшүйэ фабэхэр пфалагъэх. Нарт бэгъашэх ухунэу, уинасып зыдэпльэгъужьзэ ушынэу, къыкэлтыкшошт юбилейхэм тябъэблэгъэнэу «Адыгэ макъэм» еджэхэрэм ацэклэ тыфэлъяло.

ЕМТЫЛЬ Нурбий.

Сурэтхэр зэхахьэм къышытхыгъэх.

ДЗЮДО



Унэшхор зэлуктэпшүү тфэхъугъ

**Олимпиадэ джэгунхэм, дунаим, Европэм
самбэмкіи, дзюдомкі медальхэр
къащыдэзыхыгъэхэр Кобл Якъубэ
ыгъэсагъэх. Тренер цэрын ом фэгъэхыгъэ я
5-рэ шээжь зэнэкъокъур Мыекъуапэ
мэкъуогъум и 10 – 11-м Ѣыкъуагъ. Урысыем
ишъолъыр 16-м къарыкыгъэхэр
зэлуктэпшүү ахэлэжъагъ.**



Спорт зэнэкъокъум икъизэхын ехъылгээ зэлуктэпшүү Адыгэ Республикаэм и Лышъахъе ишъэрэлхэр зыгъэцэктээр. Күмпүл Мурат, Парламентым и Тхъаматэу Владимир Нарожнэр, Адыгейим и Премьер-министр ишъэрэлхэр зыгъэцэктээр Наталья Широковар, Урысыем и Къэралыгъо Думэ идепутатэу, дунаим самбэмкі гъогогу 11 ичемпионэу Хасанэкъо Мурат, Олимпиадэ джэгунхэм дзюдомкі дышье медальхэр къащыдэзыхыгъэхэу Владимир Невзоровы ыкъи Мурдрэн Бисльян, джэрз медальхэр Олимпиадэ джэгунхэм къащыдэзыхыгъэхэу Емыж Арамбый ыкъи Тао Хасанбый, дунаим дзюдомкі ичемпионэу Лъэцэр Хазэрэт, нэмийкхэри хэлэжъагъэх.

Адыгэ Республикаэм изаслуулжине журналисткэу Тіешъу

Светланэ зерищэгъэ зэлуктэпшүү щихъяунэфыкыгъ Кобл Якъубэ фэгъэхыгъэ зэнэкъокъум еплы зыштоигъохэр бэ зэрэхъухэрэ. Ахэр Урысыем ишъолъырхэм, тильэпкъэгъуэр зыщыпсэурэ Иеккыб къэралыгъохэм къарыкыгъэх. Спорт зэлуктэпшүү хэлажъэхэрэм къафэгушуагъэх Адыгейим иартистхэр.

Оредыло цэрын оо Быщтэкъо Азэмэт Адыгэ хэкоу игүпсэм фэгъэхыгъэр къызыхедзэм, залым чэсхэр зыгъэгушуагъэх. Уильэпкэ, уиххэу яштыху ордкі эзхябгъэхынир сыда зымынусэр?

Дунаим Ѣызэлъашаэр лъэпкэ ансамблэу «Налмэсэм» иоркестре адыгэ оредышохэр ыгъэжынчыгъэх. Купым ихбуульфыгъэ къэшүаклохэр зэлуктэпшүү фэгъэх. Лъэпкэ шэн-хабзэхэр, хяккэшхэм ашызерахъэштыгъэ



спортуудаа ныжбыкыкхэм, тренерхэм афхэхуунэу, хэгъэгу ыкъи дунэе зэлуктэпшүү щизэхшэхээ ашынену. Тхъаегъэпсэух тиелшхъэстхэр, йофшэ- фэгъэ шүхъяфтыхэр бэнаклохэм аратыжыгъэх.

ЕМТЫЛЬ Нурбай.
Сурэтхэр зэнэкъокъум къы-
щытхыгъэх.

**Зэхэзыщагъэр
ыкъи къыдэзы-
гъэкъырэр:**

Адыгэ Республикаэм лъэпкэ Йофхэмкіэ, Иекъыр къэралхэм ашы псэурэ тильэпкъэгъу-хэм адьрээ зэпхын-гъэхэмкіэ ыкъи къэ-бар жъугъэм иамал-хэмкіэ и Комитет Адресыр: ур. Кре- стяинскэр, 236

**Редакциер
зыдэшиэр:**
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
Редакцием авторхэм
къаихырэр А4-кіэ
заджхэрэ тхъапхэу
зипчагъэкі 5-м
емыхуухэрэ ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлээр, шрифтыр 12-м
нах цыкунэу Ѣытэп.
Мы шапхъехэм ади-
мыштэрэ тхъгъэхэр
редакцием
зэкгээжэложых.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зыщаушыхыты-
гъэр:**

Урысыем Федерацием
хэутын Йофхэмкіэ,
телерадиокъетын-
хэмкіэ ыкъи зэлъы-
Иэсикіэ амалхэмкіэ
и Министерствэ
и Темир-Кавказ
Чыпэ гъэйоры-
шапл, зэрэушыха-
тыгъэхэм
ПИ №ТУ23-00916

Зыщаушахытырэр
ООО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Зэкімкі
пчагъэр**
4023
Индексхэр
52161
52162
Зак. 1298

Хэутынм узьы-
клэхэнэу Ѣыт уахтэр
Сыхьатыр
18.00

Зыщикихэнэу
уахтэр
Сыхьатыр
18.00

Редактор
шхъяйтэр
Дэрэ Т. И.

Редактор шхъяйтэр
игуадзэр
Мэшлэкъо С. А.

Пшъэдэжыкъыж
зыхырэ секретарыр
Гъогъо
З. Х.